



Ситуаційний звіт про доступ до програм замісної підтримувальної терапії в Україні

Станом на 1 грудня 2022 року

В умовах війни одними з найбільш актуальних питань у сфері охорони здоров'я залишається питання забезпечення необхідного та безперервного лікування уразливих груп населення. Однією з таких груп є особи залежні від психоактивних речовин. Одним з найефективніших методів лікування осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів є замісна підтримувальна терапія (ЗПТ). Під час воєнної агресії питання забезпеченості та доступу до лікувальних препаратів для пацієнтів замісної підтримувальної терапії набуває все більшої актуальності.

Поточна інформація щодо напрямків роботи в сфері забезпечення доступу до програм ЗПТ



Центр спільно з партнерами продовжує підготовчі роботи для впровадження в клінічну практику нових форм препаратів ЗПТ, зокрема, пролонгованої форми ін'єкційного бупренорфіну, наданого у якості гуманітарної допомоги шведською фармацевтичною компанією.

У звітному періоді ведуться підготовчі роботи до запуску використання в клінічній практиці нових форм бупренорфіну: готується протокол, стандартна операційна процедура, спільно з партнерами Центру PATH проводяться підготовчі роботи для проведення круглого столу за участю представників компанії виробника.



Центром ведуться підготовчі роботи до початку дослідження «Вивчення впливу пандемії коронавірусу на ефективність лікування в програмі ЗПТ» за фінансової підтримки Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією.



У звітному періоді було здійснено постачання препарату метадону гідрохлорид до ЗОЗ Донецької області відповідно до потреби, поданої регіоном. Заявка була верифікована Центром та спільно з логістичними партнерами здійснено постачання.



На території населених пунктів Харківської області, які знаходяться на етапі відновлення після деокупації, все ще проводяться відновлювані роботи та програма ЗПТ поки що недоступна. Крім того, у звітному періоді все ще не можливо було отримати ЗПТ в містах Дергачі та Чугуїв. Пацієнти продовжують отримувати препарати в інших містах регіону, де програма доступна та в інших регіонах країни.

Зміни у нормативно-правових актах, які регламентують деякі організаційні питання впровадження програми ЗПТ

З метою приведення нормативно-правових актів у відповідність із законодавством **втратили чинність** наказ МОЗ України від 4 березня 2022 р. № 409 «Про надання паліативної допомоги та замісної підтримувальної терапії пацієнтам в умовах воєнного стану» та наказ МОЗ від 07 березня №425 « Про зберігання препаратів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в умовах воєнного стану». Нормативні акти були скасовані наказами МОЗ України від 5 листопада 2022 р. № 1985 та від 5 листопада 2022 р. № 1984.

Що це означає?



Втрата чинності зазначених наказів означає, що при організації лікування пацієнтів ЗПТ та в умовах надання паліативної допомоги, зокрема, у частині отримання лікування в амбулаторних умовах (в тому числі створення стаціонару вдома, відпуск за рецептом або безпосередньо з ЗОЗ), **максимальна кількість призначених доз не має перевищувати 10-тиденну потребу пацієнта ЗПТ та 15-тиденну потребу паліативного та хоспісного хворого**. Крім того, пунктами Постанови регулюється питання зберігання препаратів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у фармацевтичних (аптечних) закладах та ЗОЗ.

Ці норми регламентуються пунктами Постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня №333 «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я, яка регламентує зазначені питання».



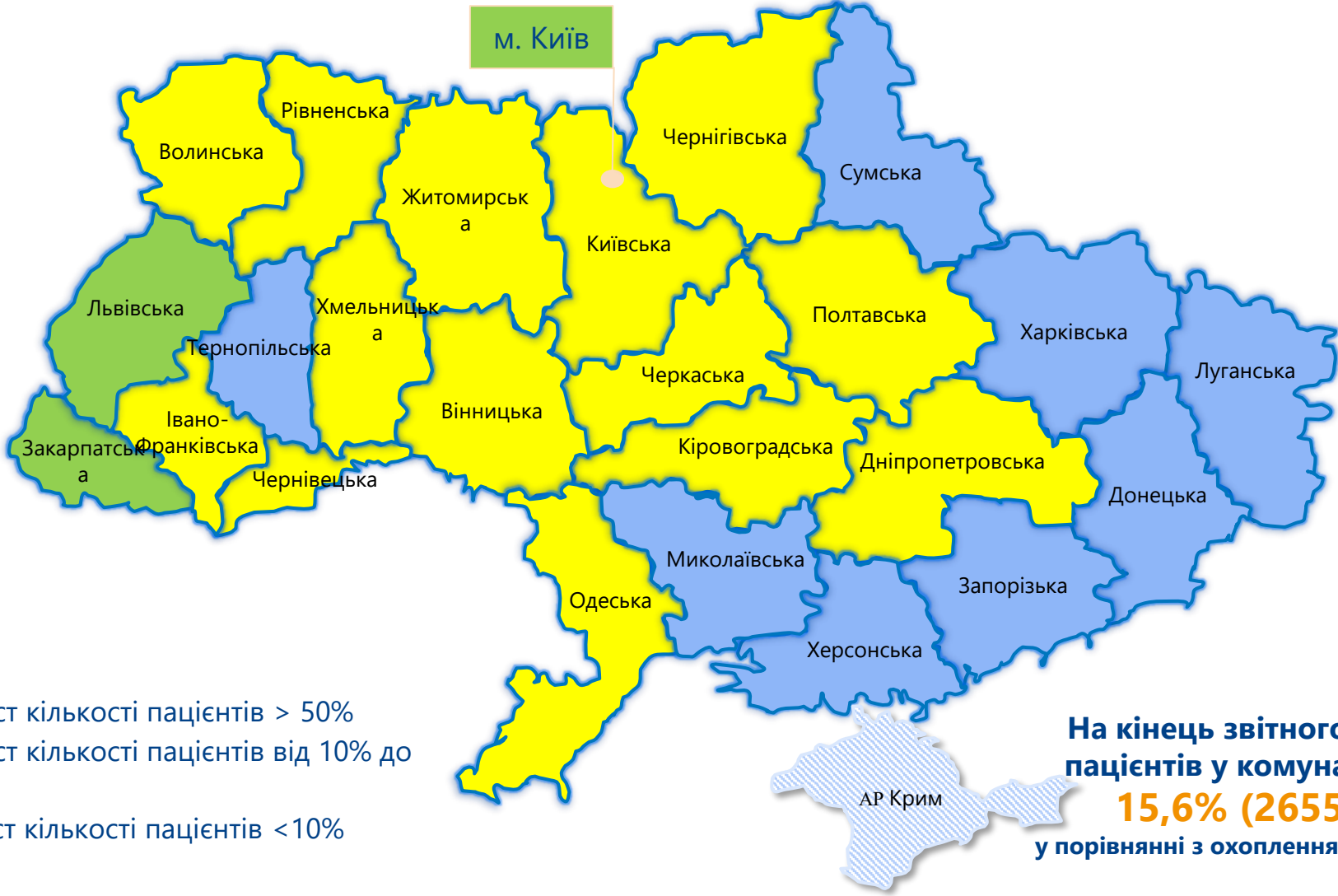
Для можливості повернення до прогресивних практик, започаткованих у воєнний час, ЦГЗ спільно з МОЗ України напрацювали проект внесення змін до Постанови КМУ, які наразі знаходяться на розгляді.

Оперативна інформація щодо реалізації програми ЗПТ

Загальна кількість пацієнтів на 01.12.22

19 698 осіб

без урахування показників Херсонської обл.



Внутрішня міграція

Загальна кількість ВПО, які проходили лікування станом на листопад

1500 осіб



Загальна кількість внутрішньо переміщених осіб, які розпочали своє лікування у листопаді
74 особи

 Загальна кількість ВПО

Спостерігається тенденція до зменшення кількості ВПО, які проходять лікування на базі ЗОЗ в інших регіонах, а також відмічається загальна тенденція до переадресації пацієнтів у місця їх постійного перебування у разі доступності там лікування.

Листи очікування на сайтах

Загальна кількість ЗОЗ, які повідомили про наявність листа очікування **14 303**

Загальна кількість осіб в листах очікування **162 особи**

З них **114 осіб** - пацієнти приватних закладів.
46 осіб - первинні пацієнти.



Черги на лікування також спостерігаються в ЗОЗ м. Харків та Горішні Плавні (Полтавська область).

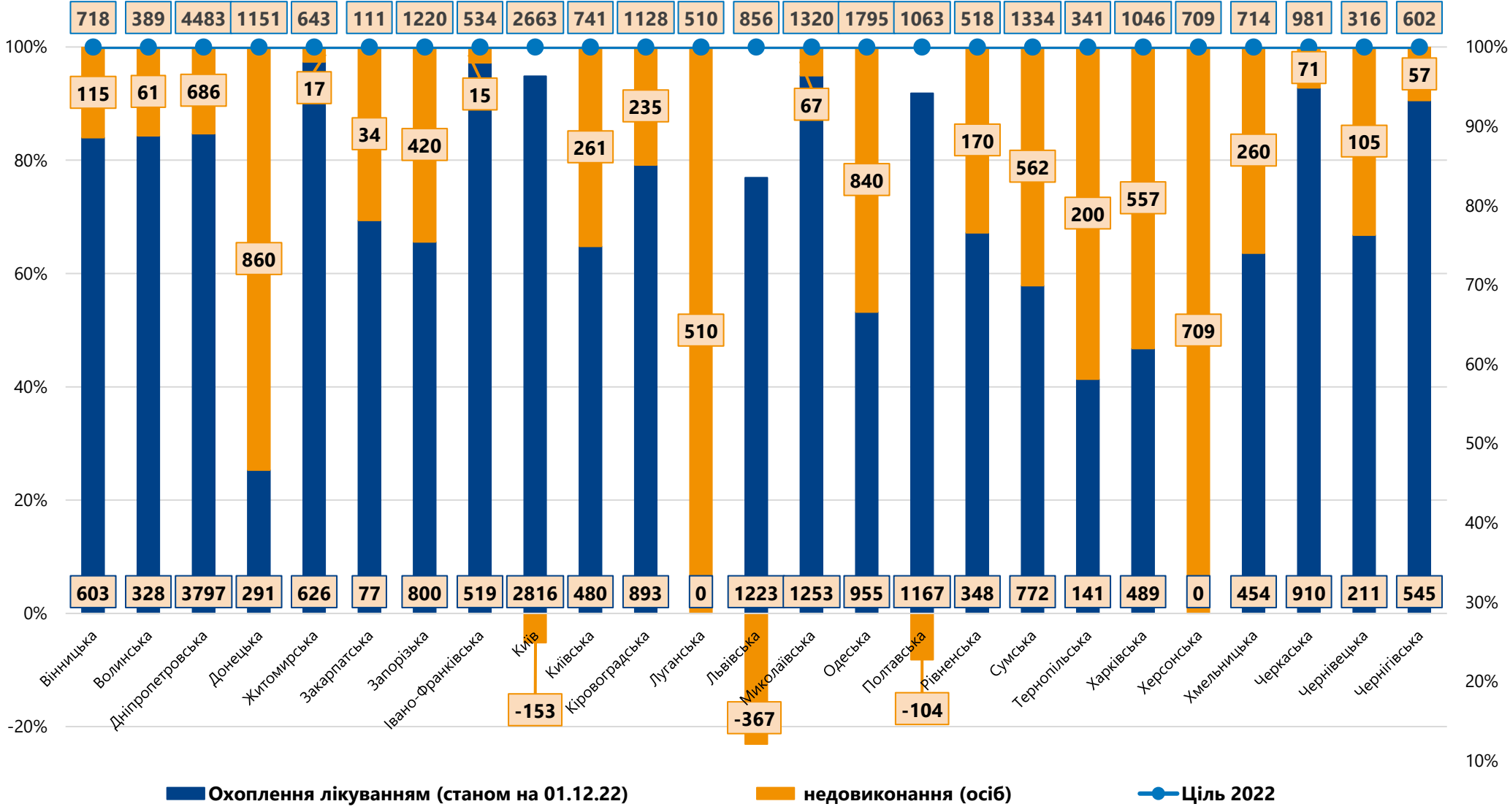
Серед основних причин формування листа очікування заклади виділяють:

- ❖ навантаженість на медичний персонал та низька пропускна можливість сайтів;
- ❖ кількість пацієнтів на сайті відповідає кількості осіб в договорі з НСЗУ;
- ❖ очікування поставки препарату;
- ❖ проходження дообстеження та встановлення діагнозу, через що пацієнтів поки не виключають з листа очікування.

Сайт в м. Запоріжжя все ще має лист очікування в якому у звітному періоді перебувало **84 особи**.

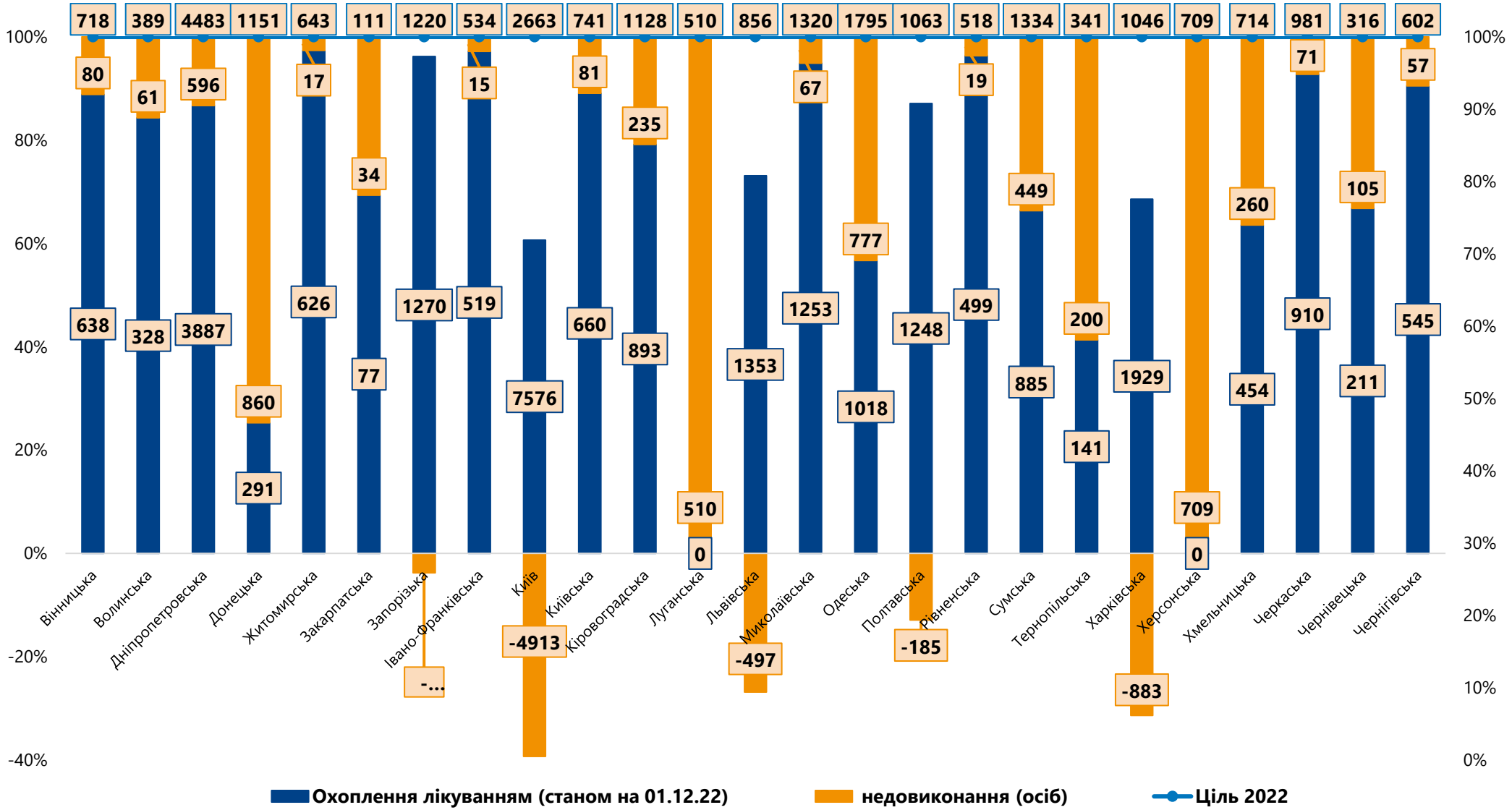
Проміжні результати виконання Цілей, затверджених на 2022 рік

Станом на кінець звітної періоду % виконання національних Цілей щодо охоплення осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів лікування із використанням ЗПТ на базі комунальних ЗОЗ становило **76,1%**



Проміжні результати виконання Цілей, затверджених на 2022 рік

Станом на кінець звітної періоду % виконання національних Цілей щодо охоплення осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів лікування із використанням ЗПТ на базі комунальних ЗОЗ та приватних ЗОЗ становило **105,1%**



На кінець звітного періоду **181 303** комунальної форми власності надавали послуги ЗПТ у **24** областях України.
У **Львівській області** відкрито новий сайт на базі Львівського ТМО №2



В наслідок військових дій у 2022 році **21 303**, які надавали послуги ЗПТ в **Донецькій, Запорізькій, Харківській, Луганській, Миколаївській, Чернігівській та Херсонській областях не функціонують.**

У довоєнний час в зазначених 303 в середньому **отримували лікування 1350 пацієнтів.**

На території тимчасово окупованої **Луганської області** програма ЗПТ **не доступна в жодному закладі.**

Постачання препаратів в регіони у звітному періоді

У звітному періоді було здійснено постачання препарату **метадону гідрохлорид** у дозуванні **5,10 та 25 мг.** виробництва одеського фармацевтичного заводу.



Постачання було здійснено ДП «Укрмедпостач».

Препарат було закуплено у вітчизняної компанії «ІнтерХім».

Здійснення постачання у звітному періоді:

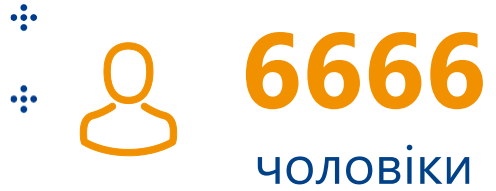
Харківська обл.
Житомирська обл.
Хмельницька обл.
Закарпатська обл.
Чернівецька обл.
м. Київ
Полтавська обл.
Донецька обл.

Залишки препарату метадону гідрохлорид, закуплені коштом державного бюджету 2021, все ще споживаються в регіонах, однак залишки поступово вичерпуються.

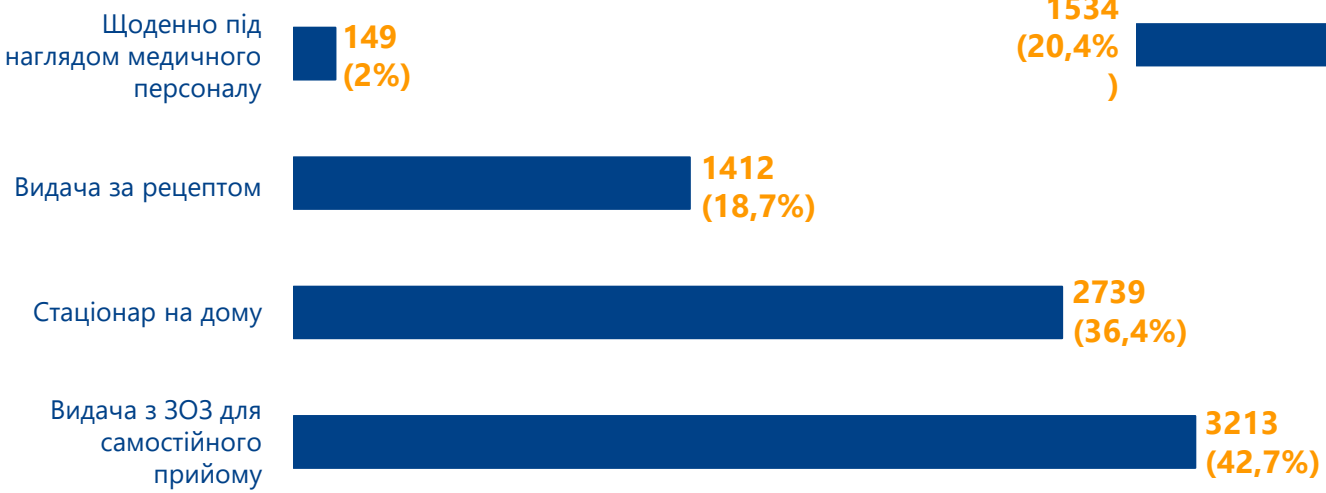
Реалізація програми ЗПТ на базі приватних закладів охорони здоров'я

Характеристика пацієнтів за період

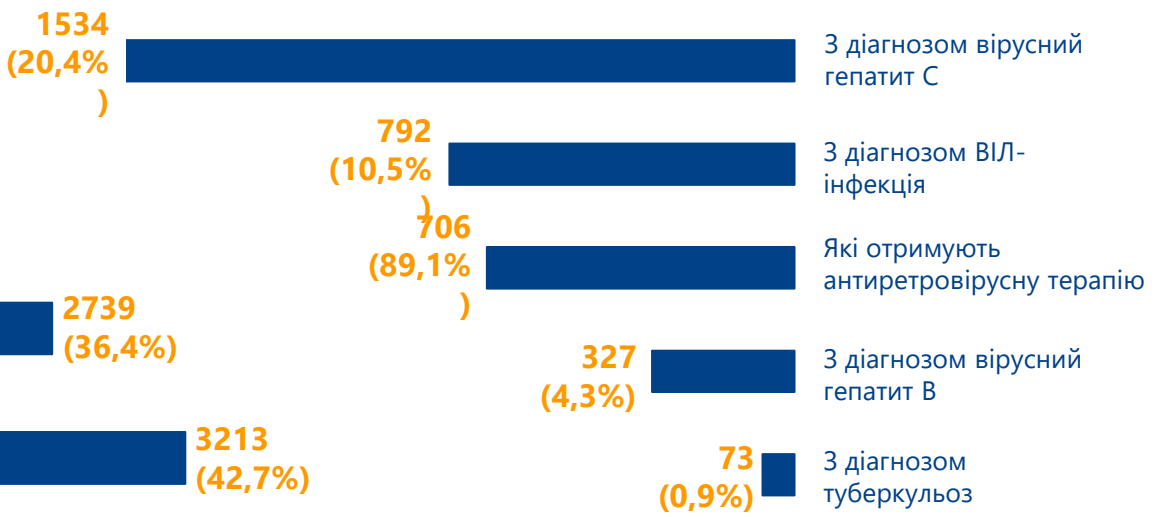
Пацієнти, які отримують замісну підтримувальну терапію на кінець звітного періоду

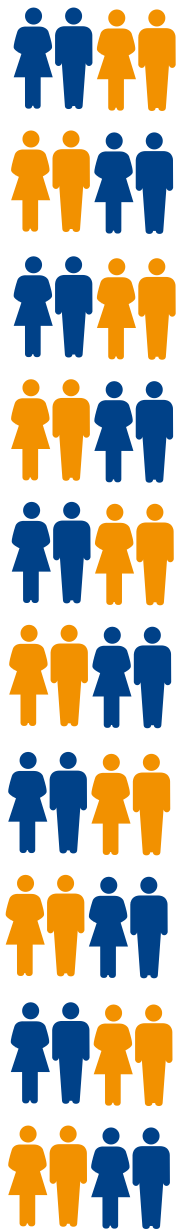


Пацієнти, які отримують ЗПТ станом на кінець звітного періоду в розрізі категорії «Форма видачі»



Пацієнти, які отримують ЗПТ станом на кінець звітного періоду в розрізі категорії «Супутні стани та захворювання»





22 303 в 11 регіонах

кількість ЗОЗ, що надавали послуги ЗПТ у звітному періоді та звітували до ЦГЗ

7513



кількість пацієнтів, які отримували послугу у звітному періоді

562



кількість нових пацієнтів за звітний період

257



кількість осіб які вибули з програми ЗПТ із різних причин

98,8

метадон (табл.)

Середня доза препарату

10,4

бупренорфін

Інформаційна Система «Моніторинг соціально значущих хвороб»



Центр продовжує навчання фахівців ЗОЗ, які впроваджують ЗПТ приватної та комунальної форми власності щодо роботи із **Інформаційною Системою «Моніторинг соціально значущих хвороб»** (далі – ІС «Моніторинг СЗХ»), **модуль ЗПТ**

142 ЗОЗ були підключені до системи та розпочали введення даних



Національним адміністратором системи є **ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»**

У звітному періоді було заплановано та пройшло навчання по роботі із системою для **фахівців 102 ЗОЗ з 19 регіонів України.**



У звітному періоді продовжується реалізація
другого року 5-ти річного проєкту
**«Зміцнення національної програми профілактики та лікування ВІЛ-інфекції,
розширення доступу до ЗПТ, посилення системи епіднагляду за ВІЛ-інфекцією та
впровадження системи лабораторного контролю якості/якості»**



Проект, що впроваджується за фінансової підтримки **Центрів контролю та профілактики захворювань США, згідно з Надзвичайним планом Президента США по боротьбі зі СНІДом (PEPFAR)** відповідно до Плану надзвичайних ситуацій Президента щодо боротьби зі СНІДом (PEPFAR).

Метою проєкту є посилення спроможності програми ЗПТ на національному рівні та стимулювання її розвитку задля розширення програми, покращення її якості та стійкості.

Проект реалізується у **12 регіонах**
PEPFAR

Основні активності в межах реалізації 2 року проєкту:



UKRAINIANS AND AMERICANS
IN PARTNERSHIP TO FIGHT HIV/AIDS

PEPFAR

РЕГУЛЮВАННЯ



- ❖ Підготовка нормативно-правової баз щодо забезпечення швидкої постановки діагнозу
- ❖ Аналіз НПА та визначення бар'єрів розвитку ЗПТ та, за необхідності, підготовка проєктів НПА для їх усунення
- ❖ Супровід розробки та затвердження нормативно-правової бази, яка дозволить реалізувати послуги ЗПТ на базі мобільних підрозділів

НАВЧАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ



- ❖ Організація навчання для представників правоохоронних органів, які залучені до співпраці з провайдерами ЗПТ
- ❖ Тренінги для медичних працівників щодо інтервенцій, спрямованих на зниження споживання алкоголю серед пацієнтів ЗПТ
- ❖ Розробка онлайн-тренінгів для соціальних працівників та медичного персоналу з фокусом на техніки залучення ЛВНІ, роботу з пацієнтам в умовах надзвичайних ситуацій тощо

Основні активності в межах реалізації 2 року проєкту:



РОЗШИРЕННЯ ПРОГРАМИ

- ❖ Доведення пацієнтів з програм зниження шкоди та догляду та підтримки ЛЖВ до ЗПТ
- ❖ Підтримка втручання для зв'язку ЛВІН, направлених з проєктів OCF/MCF до ЗПТ у регіонах, які підтримуються Проєктом
- ❖ Перегляд національного плану розширення ЗПТ, розробка та досягнення схвалення на рівні СКК нового національного плану розширення ЗПТ
- ❖ Узгодження закупівлі ліків для ЗПТ із планами розширення ЗПТ на національному, регіональному та місцевому рівнях для забезпечення адекватного безперебійного постачання препаратів для ЗПТ
- ❖ Узгодження національного плану ЗПТ з НСЗУ для забезпечення адекватного фінансування постачальникам ЗПТ з боку НСЗУ



Основні активності в межах реалізації 2 року проєкту:



ДАННІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ



- ❖ Аналіз сучасних маршрутів пацієнтів ЗПТ в регіонах: розробка протоколу, збір, обробка та аналіз даних; аналіз передумов внесення змін до Стандартів медичної допомоги; Консультування регіонів
- ❖ Проведення оцінки рівня знань і переконань постачальників послуг психосоціальної підтримки та проведення опитування

ІНФОРМАЦІЯ



- ❖ Розробка та проведення інформаційної кампанії, спрямованої на розширення програми ЗПТ
- ❖ Консультації та технічна підтримка щодо впровадження модуля ІС «СЗХ»
- ❖ Забезпечення функціонування платформи обміну даними ЗПТ

Основні активності в межах реалізації 2 року проєкту:



РЕАГУВАННЯ НА НАСЛІДКИ ВІЙНИ

- ❖ Проведення супревізійних сесій для медичних працівників з метою попередження емоційного вигорання, допомоги в адаптації до умов праці під час воєнного стану та в післявоєнний період
- ❖ Розробка посібника та інформаційних матеріалів з управління стресом та самодопомоги в контексті війни
- ❖ Оцінка рівня вигорання та стресу, навичок управління стресом та їх впливу на виконання професійних обов'язків серед провайдерів ЗПТ
- ❖ Запровадження алгоритмів екстреного реагування на відмови або затримки у призначенні лікування ЗПТ в регіонах ПЕПФАР
- ❖ Координація надання лікування та попередження переривання лікування внутрішньо переміщених осіб у регіонах ПЕПФАР

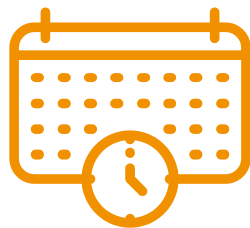




Розширення масштабів впровадження втручань для ЛВНІ, зокрема, програми ЗПТ, залишається одним з пріоритетних завдань в межах подолання епідемії ВІЛ та ВГ.



З метою ефективної реалізації профілактичних програм для ЛВНІ – видача/обмін шприців та голок та лікування із використанням препаратів ЗПТ – **в межах другого року проєкту продовжується реалізація активностей, направлених на мотивацію та супровід ЛВНІ, які отримують профілактичні послуги в межах національної програми до початку лікування в межах програми ЗПТ.**



Активність буде реалізовано протягом 2-го року проєкту у 12 регіонах PEPFAR з цільовим індикатором 2000 осіб.



Початок реалізації дослідження «Вивчення впливу пандемії коронавірусу на ефективність лікування в програмі ЗПТ» проводяться за фінансової підтримки Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією.



Мета дослідження:

Вивчити вплив широкомасштабної практики видачі препаратів ЗПТ пацієнтам в умовах COVID-19 на ефективність лікування та утримання в ньому.

Дослідження є складовою частиною інтервенції спрямованої на пілотування нових підходів щодо контролю за прийомом доз, виданих на руки для самостійного прийому, зокрема із використанням системи відеоспостереження.

Завдання дослідження:

- Дослідити якість життя та показники ефективності лікування пацієнтів ЗПТ, які отримують препарати на руки для їх самостійного прийому;
- Порівняти ефективність лікування пацієнтів, які отримують препарати видані на руки для їх самостійного прийому та пацієнтів, які отримують препарати щодня та приймають їх під наглядом медичного працівника;
- Проаналізувати чи пов'язана практика самостійного прийому препаратів ЗПТ з підвищеними ризиками передозування, збільшенням частоти вживання інших ПАР, ризикованими практиками, зниженням прихильності до лікування супутніх захворювань, пропуском прийому доз препаратів ЗПТ, зниженням прихильності та перериванням лікування;
- Виявити, які критерії стабільності мають найбільше значення при прийнятті рішення щодо видачі препаратів ЗПТ для їх самостійного прийому задля подальшого забезпечення утримання в лікуванні та формуванні прихильності до нього, досягненні високих показників ефективності;
- Вивчити найбільш поширені проблеми пацієнтів, які почали отримувати препарати ЗПТ на руки в умовах COVID-19 без досягнення стабільності;
- Дослідити найбільш ефективні підходи спрямовані на забезпечення ефективності лікування як стабільних так і нестабільних пацієнтів, яким препарати ЗПТ видаються на руки;
- Надати рекомендації та сформувані управлінські рішення, що враховуватимуть баланс ризику та шкоди у провадженні практики видачі препаратів ЗПТ на руки для їх самостійного прийому.

Дослідження буде проводитись в декілька етапів:



Кількісний етап дослідження складатиметься з **двох етапів**:

Ретроспективний – включає збір та аналіз клінічних показників пацієнтів які перейшли на самостійний прийом препаратів ЗПТ під час пандемії COVID-19 по двом групам порівняння.

Проспективний – набір та анкетування когорти пацієнтів ЗПТ, які переходять на самостійний прийом препаратів. Пацієнти мають набиратись перед початком самостійного прийому, та спостерігатись протягом 6 місяців.



Якісний етап включає проведення **20 експертних інтерв'ю**.

Цільові групи дослідження:



Пацієнти ЗПТ



Експерти у сфері надання послуг ЗПТ: медичні працівники/працівниці, психологи/психологині, соціальні працівники/працівниці

Географія дослідження:



Джерела інформації



Чат-бот ЗПТ_Поруч

https://t.me/zpt_poruch_bot



Офіційний сайт Центру громадського здоров'я

[Перейти](#)



Сайт Євразійської асоціації зниження шкоди

[Перейти](#)



Сторінка SoS Project

[Перейти](#)



Сайт БФ «Надія та Довіра»

[Перейти](#)
